

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula IIX. Contradictoria nec simul vera, nec simal falsa esse possunt

urn:nbn:de:bsz:31-102400

nitur, quamvis ratione subjecti seu materialiter sit unum, formaliter tamen non est unum: quia alia est formaliter relatio, quâ ad Patrem, & alia quâ ad matrem filius refertur. At hic, non identitas vel diversitas subjecti, sed ejus, quod formale est, attenditur.

XII. Alii, qui cum Galenô credunt, etiam matrem activè ad generationem concurrere, statunt, relationem paternitatis & maternitatis non differre specie, indeque etiam in filiô non esse relationes specie diversas, quarum unâ ad patrem, alterâ ad matrem referatur. Quæ sententia videtur placere Soario *Disput. Met. XLII. s. XVII. n. 26. & seqq.* Quod si verum est, filius refertur ad patrem & ad matrem, non tanquàm ad duo diversa & specie differentia opposita, sed tantum tanquàm ad duo numero & accidentaliter differentis, unum autem specie. At quod dicitur *unum unum tantum opponi*, intelligendum est de uno specie, non numero.

REGULA IX.

Contradictoria nec simul vera, nec simul falsa esse possunt.

Vel:

Alterum contradictoriorum affirmatur vel negatur de quolibet.

I. Prima sunt ista principia, & mentibus hominum naturaliter insita. Debent autem in iis observari quatuor illæ conditiones, quas Aristote-

les Elench, c. V. ad vera contradictoria requiritur; nempe ut dicantur *ἑκατέρωθεν* eodem modo, κατὰ τὸ αὐτὸ, secundum idem, *ἑκατέρωθεν* τὸ αὐτὸ, ad idem, & ἐν αὐτῷ χρόνῳ, eodem tempore. Prima conditio, *ἑκατέρωθεν*, requirit, ut utrumque, tam subiectum, quam prædicatum utriusque propositionis contradictoria eodem modo accipiatur, eandemque habeat significationem; quorum alterum si æquivocè sumatur, contradictio non est. Ut si dicas: *Diaboli credunt, Diaboli non credunt*, cum in priori propositione τὸ *credere* de historica, in posteriori de salvifica fide accipiatur. Altera conditio κατὰ τὸ αὐτὸ, exigit, ut prædicatum in utraque propositione cum subiecto secundum eandem partem & naturam construatur. Hinc contradictio non est: *Christus fuit prior Abrahamo; Christus non fuit prior Abrahamo*, quia illud de Christo secundum divinam, hoc secundum humanam naturam intelligitur. Tertia conditio, *ἑκατέρωθεν*, vult ut non habeatur respectus ad diversa extra subiectum. Sic non pugnant ista: *Sex sunt, duplum; Sex non sunt duplum*, quia duplum sunt respectu ternarii, non sunt respectu quinari. Quarta denique quid velit, manifestum est, scilicet attendi debet idem tempus. Hinc non sunt contradictoria: *Imperium Romanum fuit florentissimum; Imperium Romanum non fuit florentissimum*, si illud tempore Trajani, hoc de posterioribus temporibus intelligatur. Sed hæc vulgatiore sunt,

II. Unum hic notare summè est operæ pretium, nempe, *neccesse est non esse, alterum contradietoriorum affirmari, alterum negari in eodem, sed fieri posse, ut neutrum affirmetur verè (nam de veris propositionibus hîc sermo est) de eodem, quando cum particulis quatenus, secundum quod (& tunc propositiones dicuntur reduplicativa, de quibus vide Fonseca Lib. III. Inst. c. XXVII. & alios) per se, & similibus fiant propositiones. Ut si dicas: Homo per se aut quatenus homo, est albus; Homo per se aut quatenus homo, non est albus, utrumque falsum est. Probo: Quia, quicquid affirmatur de aliquò per se, aut quatenus ipsum, id affirmatur de omni quod constat ex c. IV L. I. Post, ut: Homo per se est animal, & quatenus homo est λογικός, γελαστικός, certè omnis homo est animal, est λογικός, γελαστικός, & sic in aliis. At album non affirmatur de omni homine, h. e. hæc propositio: Omnis homo est albus, est falsa, quia instantiam exhibet Æthiops, qui homo est, nec tamen albus: Similiter non album non affirmatur de omni homine; h. e. ista propositio: Omnis homo est non albus, est falsa, quia nos, qui homines sumus, non sumus non albi. E. neq; album, neq; non album affirmatur de homine per se, & quatenus est homo, seu, quod eodem recidit, utraque propositio: Homo per se vel quatenus homo, est albus. Homo per se vel quatenus homo, est non albus, est falsa.*

III. Cæterum magna est differentia inter has propositiones: *Homo quatenus homo, est albus*; *Homo quatenus homo, non est albus*; & inter has: *Homo quatenus homo est albus, Homo quatenus homo est non albus*. Nam priores duæ sunt contradictoriæ, sed posteriores non sunt contradictoriæ; quod inde patet: I. Quia in posterioribus non est idem prædicatum: nam unius *albus* est prædicatum, alterius *non albus*. II. Quod utraque est affirmativa: id quod facile intelligit, cui discrimen inter propositionem finitam & infinitam est notum. Sunt igitur posteriores duæ propositiones affirmativæ prædicatorum contradictorium de eodem subjecto.

IV. Sicut autem quantum ad formam enunciandi est differentia inter illas propositiones: Ita non minus est discrimen quantum ad veritatem & falsitatem. Nam posteriorum utraque est falsa, & possumus indefinitè ita dicere, quod quando duo prædicata contradictoria affirmantur de eodem subjecto cum tæper se, aut quatenus ipsū, aut similibus particulis, fieri possit, ut utraque propositio sit falsa, quemadmodum §. II. demonstravimus. Sed priorum duarum non est utraq; falsa, sed prior est falsa, posterior vera, sicut dicto §. II. ostendimus. Ita verum est, si dicam: *Homo quatenus homo non est albus*, falsum a. si dicam: *Homo quatenus homo est non albus*. Sed quæ est causa hujus discriminis? Id jam dixi §. II. quia quic-

H h h 5 quid

quid affirmatur de aliquo per se, aut quatenus ipsum, id de omni affirmari necesse est. Sed non quicquid negatur de aliquo per se, aut quatenus ipsum, id continuò de omni negari necesse est. Pertinet igitur exceptio *g. II.* allata, non ad propositiones formaliter contradictorias, sed ad illas, quæ sunt de prædicatis contradictoriis.

V. Sed objicit: A propositione negativâ de prædicatò finitò, ad affirmativam de prædicatò infinitò valet consequentia. E. hæc: *Homo quatenus homo non est albus*, est vera, & illa: *Homo quatenus homo est non albus*, etiam est vera. Resp. Hæc ipsa, quæ hactenus disputavimus, probant excipiendas esse ab illâ Regulâ propositiones reduplicativas; eademque ratio est earum, quæ fiunt cum terminò *per se*, & similibus, quod & jam dudum docuerunt alii, inter quos est Cajetanus *de ente & essentiâ c. IV. s. VI.*

REGULA IX.

Oppositorum eadem est scientia.

I. Sapienter utitur hoc pronuntiatio Aristoteles, vel exempli gratiâ, vel aliâ de causâ, ut *I. Prior. c. I. I. Top. II. IV. Metaph. II. r. 4. IX. Metaph. c. II.* & aliis in locis. Interdum autem dicitur τὸν ἐναντίων, *contrariorum* eandem esse scientiam, interdum utitur voce τὸν ἀντιθέτων, & *oppositorum* eandem esse scientiam, asserit.

II. Monlorius *I. Prior. cap. I.* eruditè, ut solet, pronuntiatur hoc triplicem apud Aristotelem

habere